

İMAMI RABBANİ'NİN K.S. KADER HAKKINDAKİ AÇIKLAMALARI

(1. cilt 289. mektub'tan)

Rahman ve Rahim olan Allah'ın ismiyle başlıyorum!

Kaza ve kader sırrını, kullarından has olanlara açan, yolun doğru ve düzgün olanından kayma yeri olduğundan, avamdan bunu gizleyen Allah'a hamd olsun.

Salat-selam, kendisi ile hucceti baliğanın tamam olduğu ve helak yolunda olan asilerin özürlerinin kesildiği Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem, âli ve ashabı üzerine olsun; öyleki bunlar iyilik ve takva sahibi olup kadere iman etmişler ve kazaya razı olmuşlardır.

Kader, hakkında hayret ve dalalet çok olan şeydir. Ekseri münazara edenleri, vehim ve hayalleri batıldır. Hatta bazıları kuldan ihtiyarı ile sadır olan işlerde sırf cebirle hükmetti. Bazıları bunu, yegâne kahredici bir olan (Allah'a) nisbet etmeyi men etti.

Bir taife itikatta, iktisad ve sıratı müstekim olan büyük kısmı aldı. Muhakkak bu yola fırkayı naciye muvaffak edildi ki onlar Ehli Sünnet vel Cemaattır. Allah onlardan, seleflerinden ve haleflerinden razı olsun. İfrat ve tefriti bıraktılar, orta yolu seçtiler.

Ebu Hanife'den rivayet edildi ki kendisi Caferi Sadık'a (radıyellahu anhu) sorup demiş ki, ey Allah'ın Resulünün evladı! Allah işi kulllarına havale etti mi?

-Dedi ki, Allahu teala, rububiyyeti kullarına havale etmekten yücedir.

-Ebu Hanife ona dedi, kulları bunun üzerine mecbur ettimi?

-İmamı Cafer Sadık dedi, Allahu teala onları buna cebretmekten sonra onlara azab etmekten daha adaletlidir.

-Bu nasıl olur?

-İkisinin arasında, cebir yok, işi onlara havale etmek yok, zorlama yok, musallat etme yok.

Bundan dolayı Ehli Sünnet derki, kulların ihtiyari fiilleri yaratmak ve icad etmek haysiyetinden Allah'ın kudreti altındadır, kesb diye isimlendiri-len diğer bir haysiyetten kulun kudreti altındadır.

Kulun hareketi, Allah'ın kudretine nisbetle halk diye isimlendirilir, kulun kudretine nisbetle kesb diye isimlendirilir.

Temhid kitabının sahibi der ki, Cebriyye'den bazıları, “fiil, kuldan zahiren ve mecazendir, amma hakikatte kulun kudreti yoktur” der. “Kul ağaç gibidir, rüzgar onu sallandırınca sallanır. Aynı şekilde kul ağaç gibi mecburdur (derler.)”

Bu söz küfürdür. Buna itikad eden kafir olur.

Yine cebriyyeden bazılarının şu sözü de böyledir. “Kulun hakikaten bir fiili yoktur, ne hayırda ne de şerde. Kulun yaptığı işin faili Allahu subhanehudur.” Bu söz de küfür dür.

Bilki, Ehli Sünnet vel Cemaat, kadere iman eder. Şöyleki kaderin hayırlısı, şerlisi, tatlısı ve acısı Allahu subhanehu'dandır. Zira kaderin manası, ihdas ve icattır. Malumdur ki Allah'tan başka ihdas ve icad eden yoktur.

"Ondan başka ilah yoktur. O, her şeyin halıkıdır. Ona ibadet edin!"

Mutezile ve Kaderiye, kaza ve kaderi inkar ettiler, zannettiler ki kulların fiilleri sadece kulun kudretiyle hasıldır.

Şöyle derler: Şayet Allah şerre hükmetse ve sonra da onlara bunun üzerine azab etse, bu Allahu subhanehu'dan zulüm olur.

Bu söz onlardan cehalettir. Zira kaza (hüküm), kuldan kudreti ve ihyitarı yok etmez. Çünkü Allah hükmetti ki kul, bunu ihtiyarı ile yapacak veya terk edecek.

Netice olarak derim ki bu, kulun ihtiyarının olmasını gerektirir. Bu, ihtiyarın olmasını sabitleştirir. Bunda bir zıtlık yoktur.

Ayrıca bu görüşleri, Allahu tealanın fiilleri ile de nakzedilir, zira Allahu subhanehu'nun fiilleri kazasına itibarla, ya vacibtir veya yasaktır. Eğer kazası vacibe tealluk ederse o şey vacib olur. Veya yok olmasına tealluk ederse o şey imkansız olur. Eğer ihtiyar ile fiilin vacib olması ona zıt ise, Allahu teala faili muhtar olamaz, bu ise küfürdür.

Gizli kalmasın ki kulun son derece acizliği ile birlikte fiillerini icat etmekte müstakil kudreti olduğuna hükmetmek, son derece sefihliktir, ahmaklığın son derecesinin kaynağıdır. Bu yüzden Maveraunnehir alimleri (Allah çalışmalarını şükrana layık eylesin), bu meselede onların

dalalette olduğunu, son derce mübalağa ile ifade ettiler, hatta mecusiler banlardan hal bakımından daha ehvendir, dediler, zira onlar sadece bir ortak isbat ederler, Mutezile ise sayısız ortakları isbat ederler.

Cebriye zannederki kulun asla fiili yoktur, onun hareketleri cemad varlıkların hareketi gibidir. Asla kulun kudreti yoktur, ihtiyarı da yoktur. Zannederlerki kullar hayırla sevab kazanamazlar, şer ve küfürle ceza görmezler. Asiler de mazur olup mes'ul değillerdir. Zira bunların hepsinin fiilleri Allah tarafındandır, kul bunlarda mecburdur. Bu sözleri küfürdür. Bunlar o lanetlenmiş mürcielerdir ki, derler ki "masıyet, zarar vermez, asi azab görmez."

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'den rivayet edildi ki, şöyle buyurdu;

'Mürcie, yetmiş Nebinin lisanı üzere lanet olundu.'

Zarureten mezhebleri batıldır, zira (isteği ile) tutan kişi ile, eli titrek kişinin hareketi arasında açıkça fark vardır. Kesin biliriz ki evvelkisi dileği iledir, ikincisi böyle değil.

Not:

Kaderiyye ve Mutezile, ihtiyarı kula verir. Cebriye ise kulu tamanen mecbur halde bırakır. Her ikisi de batıldır. Hak olan orta yoldur ki ehli sünnet ona muvaffak edilmiştir. Yani kuldankesb, Allah'tan yaratmak. Bu durumda kul yapılan işten mesul olur veya sevab kazanır.

MEKTUBAT 1. CİLT – 18. MEKTUB'TAN

Aynı şekilde kaza ve kader meselesinin sırrına vakıf oldum. O şekil üzere onu bildim ki,

onunla şeriatın zahiri asılları arasında hiçbir şekilde muhalefet vakı olmaz. Bu ilimler, icab noksanlığından ve cebir şibesinden münezzeh ve beridir. Açıklıkta, ayın ondördündeki dolunay gibidir.

Şaşılacak şey, bunların şeriatın asılları ile muhalefeti bulunmama-sıyla birlikte gizlenmesinin vechi nedir? Şayet onlarda muhalefet kokusu bulunsaydı, örtmek ve gizlemek için bir münasebet bulunurdu.

‘**Yaptığından sorulmaz’** (Enbiya:23)

2. Bin yılın müceddidi böyle açıklamış, artık kabiliyyeti olan teslim olur ve kazanır, inatçı olanı ikna edemeyiz….

BÜYÜK İSLAM İLMİHALİNDE KADER MESELESİ

Malumdurki Allahu teala’dan başka yaratıcı yoktur. Bu alemde herne vucude gelirse, mutlaka Allahu teala’nın bilmesi, dilemesi ve yaratmasıyla vucude gelir. Buna göre herhangi bir şeyin, muayyen bir şekilde vucude gelmesini Allahu teala’nın ezelde dilemiş olmasına kader denir. Hak tealanın böylece dilemiş olduğu herhangibir şeyi zamanı gelince meydana getirmesine de kaza denir.

Mesela herhangi bir insanın filan günde vucude gelmesini Hak tealanın ezelde dilemesi bir kaderdir. O insanın bu takdir edilen günde meydana gelmesi de kazadır, halk ve icattır.

Kaza ve kadere iman, müslümanlarca büyük bir esastır. Buna inanmak, Allaha inanmaktır. Hangi mümkin şeyki, Allah takdir ettiği halde vucude gelmesin? Hangi şeyki hak teala dilemediği halde vucude gelsin?

Biz Allahımızın kaza ve kaderine iman ederiz ve buna razı oluruz. Fakat kendi irademiz ve kesbimiz neticesinde Allahu teala'nın yaratıp vucude getirdiği bazı şeyler varki, bunlar Allahımızın rızasına muhalif olduğu cihetle, bizim de bunlara razı olmamız lazım ve caiz olmaz.

Kaza ve kader insanın mesuliyyetine mani değildir. Kişi kendine verilen kudret ve ihtiyarını bir işe sarfeder, buna kesb denir. Allahu teala da dilerse o işi, o kişinin isteğine göre yaratır. Bu da bir kazadır, bir halktır. İnsanın bu kesbi kendi ihtiyarı ve irade-i cüziyyesiyle olduğundan, bunun mahiyyetine göre mesul olması gerekir. Yoksa: ne yapayım, kaderde böyleymiş, diyerek kendini mesuliyyetten azade sayamaz.

Amma kişi, bir iş yapacağı zaman kaderin nasıl olduğunu bilemez, kendi arzusuna göre hareket eder. Ona göre tahakkuk eden şeyden kendini beri göremez. Hayırlı ise sevab alır, şerli ise cezayı hak eder.

İradeyi yok sayanlara cebriyye denir.

İşleri kendi iradesiyle yaptığını iddia edenlere de kaderiyye denir.

En doğrusu ehli sünnetin dediğidir ki: Kul kesb eder, Allah halk eder.

Kader Konusunu şu müthiş hadisi şerifin mealiyle tamamlayalım:

Abdullah ibni Mes'ud r.a., Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu rivayet etti:

“Muhakkak sizden birinin yaratılması, annesinin karnında kırkı günde nutfe olarak toparlanır (tamamlanır.) **Sonra bu** (kırk gün) **kadar alaka olur. Sonra bu kadar muzga olur. Sonra** (120 gün sonra) **Allahu teala, dört kelime ile bir melek gönderir. Amelini, ecelini, rızkını ve şaki mi-said mi olacağını yazar.**

Sonra ona ruh üfürülür. Kendinden başka ilah olmayan Allaha yemin ederim ki, muhakkak sizin biriniz cennet ehlinin amelini işler, taki onunla cennet arasında bir zira’ kalana kadar. Üzerine yazısı gelir de cehennem ehlinin amelini işler ve oraya girer. Muhakkak biriniz de cehennem ehlinin amelini işler, taki onunla cehennem arasında bir zira’ kalana kadar. Üzerine yazısı gelir de cennet ehlinin amelini işler ve oraya girer.”

(Buhari-Bed’il halk, enbiya, kader, tevhid. Müslim, kader)

İşte bizler, hakkımızda yazılanların ne olduğunu bilmediğimizden, bize verilen iradeyi hayırlı tarafa kullanırsak, hem dünya hem de ahırette saadette oluruz. Ayrıca Allahımızın rızasını da kazanmış oluruz.

Amma, aksi takdirde kötü yaptığımız fiillerden dolayı dünya ve ahıretimiz berbat olur. Hem de Allahımızın gazabına düçar oluruz.

EDİTÖR: kaderle ilgili Bu iki sayfa

Kader meselesini inkar eden **Mevdudi** ve yeni müçtehid taslaklarından **M. islamoğlu**'na,

peşinden gidenlere, tarafımızdan ilmi bir ikazdır.....